

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

Suvremeni izazovi: Nasilni ekstremizam i radikalizacija (Druga lekcija)

Autor: dr. sc. Susanna Z. Papp

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

Sufinancira
Europska unija

Ovaj projekt sufinanciran je sredstvima Europske komisije. Stavovi i sadržaj nastavnih planova isključiva su odgovornost njihovih autora i ne odražavaju stavove Europske komisije ili provedbenih organizacija. Europska komisija nije odgovorna za bilo kakve posljedice koje proizlaze iz ponovne uporabe ove publikacije.

Suvremeni izazovi:

Nasilni ekstremizam i radikalizacija* (Druga lekcija)

O projektu

Inicijativa 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Aktivizam za depolariziranu i snažnu (otpornu) Europu') pokrenuta je s ciljem stvaranja prostora za kritički pristup učenju te dijalog usmjeren na mlade i njihov aktivizam u području suvremenih izazova kao što su polarizacija, radikalizacija, mentalno zdravlje te kršenja ljudskih prava. Obrazovni materijali projekta DARE nastoje ojačati aktivno građanstvo i europske vrijednosti te promovirati i osnažiti glasove mladih i njihov građanski angažman. Za više informacija posjetite mrežnu stranicu projekta: www.depolarisation.eu

Teme

- 'Suvremeni izazovi' kroz svoje teme istražuju složene suvremene probleme koji se često ne obrađuju u školama;
- Proces radikalizacije (tko je ranjiv, kako se ljudi vrbuju, zašto se radikaliziraju);
- Zaštitni čimbenici u borbi protiv radikalizacije, temelji samopouzdanja.

Kontekst

Složeni, suvremeni problemi ne dobivaju uvijek potreban prostor u školama diljem Europe. Želja nam je inspirirati nastavu građanskog odgoja, sociologije, etike ili sata razrednika smislenim sadržajem koji se bavi relevantnim problemima u društvu i istovremeno gradi otpornost mladih i kritičko razmišljanje o ovim temama.

Nasilni ekstremizam i radikalizacija primjeri su takvih problema. Uz rastući populizam u Europi, učenici mogu svjedočiti čestim primjerima netrpeljivosti prema određenim društvenim skupinama, kao i nasilju na televiziji i kanalima društvenih medija. Osim toga, često su izloženi vijestima o terorizmu ili čak i sami doživljavaju posljedice takve netrpeljivosti i nasilja u svojim zajednicama.

Ovo je druga lekcija (od dvije) na temu nasilnog ekstremizma i radikalizacije. Preporuka je realizirati ih ili u dva uzastopna sata prema rasporedu ili za vrijeme blok-sata. Tijekom prvog sata raspravlja se o konceptu nasilnog ekstremizma s posebnim fokusom na karakteristike nasilnog ekstremističkog načina razmišljanja, dok se drugi sat usredotočuje na proces radikalizacije odgovarajući na pitanja o tome zašto i kako ljudi postaju nasilni ekstremisti.

Ciljevi

- podići svijest o problemu radikalizacije u društvu;
- bolje razumjeti proces radikalizacije i njezina obilježja;
- istražiti kako postati otporniji na radikalizaciju te izgraditi samopouzdanje.

*Napomena: Ako vas zanima ova tema i želite ju detaljnije obraditi s učenicima, pogledajte obrazovni materijal "Trening osvješćivanja o radikalizaciji", koji je također razvijen u sklopu projekta DARE.

Ishodi učenja

Na kraju sata učenici će (moći):

- bolje razumjeti proces radikalizacije (čimbenici rizika i strategija vrbovanja);
- prepoznati i objasniti određene zaštitne elemente koji pojedince mogu učiniti otpornima na radikalizaciju i pomoći im u izgradnji samopouzdanja.

Materijal i oprema

Za reprodukciju videa: laptop, projektor, zvučnici, internet/Wi-Fi

Trajanje

---

45 minuta (jedan školski sat)

Tijek nastavnog sata

Uvod (5 minuta)

Nastavnik traži od učenika da se prisjete prethodnog sata kada se raspravljalo o nasilnom ekstremizmu. Nastavnik zatim najavljuje da se danas ta tema nastavlja raspravom o tome zašto i kako se ljudi radikaliziraju te, za početak, pita učenike za eventualna mišljenje o postavljenim pitanjima, nakon čega slijedi kratki animirani videozapis.

Gledanje kratkog animiranog filma **Suvremeni izazovi: Radikalizacija (5 minutes)**

Reproducirajte videozapis učenicima: depolarisation.eu/hr/radicalisation

Rasprava o videozapisu (15 minuta)

Korisna pitanja za istraživanje, razmatranje i daljnje promišljanje:

- Što je radikalizacija?

(Napomena: Animirani videozapis govori o tome da, kada se radikaliziraju, pojedincima postaju privlačne nasilne ekstremističke skupine ili ideje koje one promiču. Radikalizacija je (složen psihološki i društveni) proces u kojem pojedinac ili skupina usvaja ideje i ponašanja prema kojima je nasilje (prema drugim ljudima, skupinama ili institucijama) opravdano. To je ista definicija koju smo koristili za nasilni ekstremizam - razlika je u tome što se radikalizacija usredotočuje na proces, dok je nasilni ekstremizam ishod.)

- Kako se ljudi radikaliziraju? Koje strategije koriste nasilni ekstremisti za vrbovanje novih članova?

(Napomena: Ljudi se mogu radikalizirati i online i offline. Mogu se samoradikalizirati ili biti vrbovani od strane nasilnih ekstremista. Ljudi također mogu usvojiti radikalna stajališta iz medija, svojih obitelji, od prijatelja, a ponekad i u školi.)

Rasprava o videozapisu (nastavak):

Ekstremističke skupine koriste dobro promišljene strategije kako bi uočile ranjive mlade ljude (ili odrasle) i nagovorile ih da se pridruže njihovoj skupini. Mladu osobu čije je samopouzdanje nisko, koja se osjeća izolirano ili je ljuta, mogu primijetiti članovi nasilne ekstremističke skupine i pristupiti joj. Ona može biti pozvana na određeno okupljanje, gdje joj se posvećuje puno pažnje kako bi se osjećala posebno i razvila osjećaj pripadanja. Ponekad osobe koje vrbuju mogu pružiti i druge poticaje, poput usluga, davanje novca itd. U kasnijoj fazi ideologija grupe postaje temom razgovora kako bi nova osoba mogla usvojiti nasilno promicanje ideja i viziju jednog ili više neprijatelja. Sve to se također može na sličan način dogoditi i putem interneta pozivom u posebne sobe za razgovor ili zatvorene grupe. Osoba bi se cijelo vrijeme mogla osjećati kao da od nepoznatih osoba dobiva mnogo bez davanja ničega zauzvrat.

→ Pitanja za promišljanje mogu glasiti: Zašto nasilni ekstremisti biraju tako neizravan način vrbovanja ljudi? Zašto nisu jasni u svojim ciljevima?

→ Što motivira ljude koji se samoradikaliziraju? (Napomena: Ljudi koji se samoradikaliziraju često su motivirani nezadovoljstvom, strahom ili ljutnjom, ili osjećajem nepravde pa traže odgovore na internetu.)

→ Popratni komentar mogao bi biti: Ponekad političari pokušavaju usaditi strah i mržnju prema određenim skupinama kao što su migranti, izbjeglice, vjerske ili etničke manjine i članovi LGBTQIA+. Zašto to rade? Kakvu korist mogu izvući iz toga?

- Zašto se ljudi radikaliziraju? Tko je posebno osjetljiv na radikalizaciju?

Napomena: Mnogo je razloga zašto se ljudi radikaliziraju. Neki od njih uključuju:

- GUBITAK SAMOPOUZDANJA: Neki su ljudi doživjeli neuspjeh ili su izgubili svoje ciljeve ili smisao života.
- OSJEĆAJ NEPRAVDE: Drugi pak mogu doživjeti nepravdu, smatraju da se prema njima ili njihovoj skupini postupalo nepravedno. Neki su možda doživjeli maltretiranje, diskriminaciju ili ponižavanje.
- POLITIČKA PROPAGANDA: U nekim slučajevima politička propaganda tjera ljude da se boje drugih ljudi ili skupina i navodi ih da razviju bijes prema tim skupinama.
- Važno je napomenuti da ljudi koji se radikaliziraju nisu ljudi te da samo u rijetkim slučajevima pate od neke vrste psihičke bolesti.

"Temelji samopouzdanja" - Preispitivanje samih sebe - skupinski rad (20 minuta)

Nastavnik može odlučiti formulirati upute na sljedeći način:

"Malo prije smo razgovarali o tome tko je u opasnosti od radikalizacije i o razlozima zašto se ljudi radikaliziraju, a sada je vrijeme da razmislimo o tome kako to možemo spriječiti.

Radit ćete u skupinama koje se sastoje od tri učenika. Dobit ćete četiri teme za raspravu, od kojih je svaka poseban zaštitni element protiv radikalizacije i temelj izgradnje samopouzdanja. Razmislite o svom odnosu prema svakoj temi i raspravite sva pitanja međusobno. Imate slobodu odabira kojim redoslijedom želite razgovarati o temama."

(15 minuta)

Nastavnik daje uputu učenicima da raspravljaju o svakom pitanju za razmišljanje u svakoj temi, a onda određuje koja skupina će odgovoriti ili prezentirati svoje zaključke na koje pitanje za raspravu (svaka skupina PO JEDNO).

""Temelji samopouzdanja" - Preispitivanje samih sebe - skupinski rad (nastavak)

Preporučuje se printanje svih pitanja za sve skupine kako bi ih imali ispred sebe tijekom skupinskog rada:

- **PRIPADANJE I PRIHVAĆENOST**
  - **RAZMISLITE:** U kojim skupinama, zajednicama i odnosima se osjećate dobro u svojoj koži? Gdje se osjećate prihvaćeno?
  - **RASPRAVITE:** Kako možete pomoći učeniku koji se osjeća usamljeno ili izolirano? Što možete napraviti da se on/ona osjeća dobrodošlim i prihvaćenim?

- **KOMPETENCIJE**
  - **RAZMISLITE:** Zbog kojih ste stvari ponosni na sebe? Ovdje možete razmišljati o različitim stvarima: postignućima, uspjesima, kvalitetama i osobinama koje cijenate kod sebe i tako dalje.
  - **RASPRAVITE:** Ako učenik doživi neuspjeh (npr. padne na kolokviju ili mora ponavljati ispit) što mu/joj možete reći da se osjeća bolje i da ga/ju motivirate?

- **POŠTOVANJE I DOSTOJANSTVO**
  - **RAZMISLITE:** Kako znate kad vas poštuju kao osobu?
  - **RASPRAVITE:** Kakvo ponašanje prema kolegama se smatra poštovanjem, a kakvo nepoštovanjem?
  - **RASPRAVITE:** Kako sve možemo pokazati poštovanje prema kulturama ili religijama drugih ljudi?

- **SVRHA I SMISAO**
  - **RAZMISLITE:** Do kojih aktivnosti ili stvari vam je jako stalo u životu?
  - **RAZMISLITE:** Koje stvari koje ponekad ili redovito radite usrećuju ljude?
  - **RAZMISLITE:** Imate li neke važne ciljeve na kojima biste željeli raditi? Ako da, koje?
  - **RASPRAVITE:** Koje stvari (prema ovim pitanjima) pomažu ljudima da pronađu svoju svrhu u životu?

Nastavnik obilazi učenike i, po potrebi, usmjerava raspravu učenika i odgovara na eventualna pitanja. Tijekom plenarne rasprave skupine razmjenjuju svoje ideje odgovarajući na svoja pitanja 'za raspravu'.

Sat završava nastavnikovim zaključkom koji se odnosi na ono o čemu se prethodno raspravljalo. Naime, ljudi s niskim samopouzdanjem mogu biti podložniji pridruživanju nasilnoj ekstremističkoj skupini. Važno je stvoriti razredno i školsko okruženje u kojem se svi osjećaju prihvaćeno i poštovano jer su to najvažniji izvori osobnog zadovoljstva i samopouzdanja.

Izvori

- Projekt DARE, nastavni planovi, dodatni materijali i videozapisi koji se nalaze na stranici projekta: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu

Prilagodba aktivnosti za nastavu na daljinu

Ovaj nastavni plan u potpunosti se može izvesti u online okruženju dijeljenjem videozapisa na mreži i stvaranjem soba za pojedinačne sastanke za skupinski rad.

Vrednovanje

Iako se određeni elementi ove lekcije odnose na razumijevanje i baratanje činjenicama koje se mogu provjeravati i ocjenjivati, svrha ove aktivnosti ipak je promišljanje i rasprava o izgradnji samopouzdanja – a to ne treba biti predmet ocjenjivanja ili drugih standardnih praksi vrednovanja.

Ako nastavnik ipak odluči zadati dodatni zadatak koji se temelji na znanju, to se, naravno, može vrednovati. U tom slučaju nastavnik mora unaprijed odrediti jasne kriterije ocjenjivanja.

Ideje za domaću zadaću

- Prva ideja za domaću zadaću: Analiza slučaja radikalizacije

Nastavnik učenicima daje materijale (nastavni listić) koji detaljno opisuju stvarni život ili fiktivni slučaj mlade osobe koja se radikalizirala. Učenici moraju identificirati čimbenike koji su mladu osobu potaknuli na pridruživanje nasilnoj ekstremističkoj skupini i kako se to moglo spriječiti (pomoću izgradnje samopouzdanja). Učenici mogu raditi na slučaju pojedinačno ili u skupinama pa podijeliti svoja razmišljanja na sljedećem satu.

- Druga ideja za domaću zadaću: Učenici trebaju pogledati jedan od dolje predloženih videozapisa (napomena: službeni i/ili automatski generirani titlovi dostupni su na više jezika). Nakon toga trebaju napisati kratki esej o tome što su kroz slušanje i gledanje videozapisa shvatili, naučili, razmatrali i razumjeli.
  - Popis za reprodukciju video razgovora (6 razgovora - birate jedan), "The Roots of Extremism", na: www.ted.com/playlists/569/the_roots_of_extremism
  - François Reyes, "Dialogue is the only way forward | François Reyes", na: <https://youtu.be/1qyHt-12zJU>
  - Lauren Manning, "I Had the Fear", na: <https://youtu.be/iEKc63McZIU>
  - Ivan Humble, "Becoming Humble", na: <https://youtu.be/T9P7BzuiRzU>
  - Priča Michaela Kenta, "Former neo-Nazi removes swastika tattoos after unlikely friendship", na: <https://youtu.be/njXZUH5hv0w>
  - Manwar Ali, "I Lived In A Jihadist Camp In Afghanistan", na: <https://youtu.be/s4WWVQo-dAE>
  - "Formers | Learning from the lived experiences of former extremists", na: <https://youtu.be/42xlsBwVg4I>